

Crna Gora

Uprava za bezbjednost hrane, veterinu
i fitosanitarne poslove

Adresa: Serdara Jola Piletića br.26,
81000 Podgorica, Crna Gora
tel: +382 20 201 945
fax: +382 20 201 946
www.ubh.gov.me

Broj: 03/1-312/21-2821/5

DRUGI GODIŠNJI IZVJEŠTAJ

**o realizaciji Programa za kontrolu populacije pasa u Crnoj
Gori za 2022. godinu**

Decembar, 2023

I. Uvod	3
II. Osnov za donošenje nacionalnog programa.....	3
2.1. Svetska organizacija za zdravlje životinja – WOAHI (OIE)	3
2.2. Zakonodavni okvir.....	4
III. Odgovornosti i ovlašćenja	7
IV. Realizovane aktivnosti za 2022.....	7
4.1. Identifikacija i registracija pasa.....	7
4.2. Javni pozivi za podršku projektima civilnog sektora	9
4.3. Izveštaji lokalne samouprave o izradi lokalnih planova	10
4.4. Problemi ujeda pasa	13
V. Akcioni plan	14
Predlog zaključaka.....	23

I. Uvod

Vlade Crne Gore je na 32. sjednici održanoj 15. jula 2021. godine usvojila Program za kontrolu populacije pasa u Crnoj Gori sa Akcionim planom, na predlog Ministarstva poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede – Uprave za bezbjednost hrane, veterinu i fitosanitarne poslove.

Nacionalni program za kontrolu populacije pasa u Crnoj Gori (u daljnjem tekstu: Program) uređuje pitanja od značaja za kontrolu populacije napuštenih pasa i vlasničkih pasa koji nijesu pod nadzorom ljudi.

Aktivnostima i radom na kontroli zdravlja i dobrobiti životinja utiče se i na kontrolu zdravlja ljudi. Populacija pasa može direktno da utiče na pojavu zoonoza, zato je izuzetno važno kontrolisati pse bez nadzora, naročito sprovođenjem mjera kontrola koje utiču na izvor pasa i mjera za kontrolu populacije koje treba da se sprovode na human i održiv način.

Kako je u poslednjih nekoliko godina evidentan porast broja pasa, a posebno napuštenih i pasa lualica i sve češćih pojava napada pasa na ljude, neodgovoran odnos vlasnika prema kućnim ljubimcima, s jedne strane, a sa druge, nedovoljna svijest pojedinaca i zajednice o obavezama i odnosu prema životinjama, nedovoljna povezanost i angažovanost institucija na državnom i lokanom nivou, nametnula se potreba za izradu i donošenje sveobuhvatnog, nacionalnog programa za kontrolu populacije pasa. Konkretno, upravljanje i kontrola populacije pasa do sada nije bila predmet strateških dokumenata na nivou Crne Gore.

Ovaj program je odgovor na utvrđene izazove u ovoj oblasti koji su zajednički za državu, lokalne uprave, civilni sektor ali i društvo u cijelini. Zbog kompleksnosti i međusobne zavisnosti mjera i aktivnosti u upravljanju i kontroli populacije pasa, saradnja na svim nivoima društva je od izuzetne važnosti.

Cilj nacionalnog Programa baziran je na postojećem stanju i preporukama Svjetske organizacije za zdravlje životinja (WOAH - OIE) Poglavlje 7.7. Okvirni cilj Programa za kontrolu populacije pasa u Crnoj Gori je uspostavljanje održivog sistema za kontrolu populacije pasa u Crnoj Gori u cilju poboljšanja zdravlja i dobrobiti vlasničkih pasa i pasa lualica, a u konačnom, zaštite zdravlja životinja i ljudi.

II. Osnov za donošenje nacionalnog programa

2.1. Svetska organizacija za zdravlje životinja – WOAH (OIE)

U 2009. godini, Kodeks o zdravlju kopnenih životinja OIE-a je usaglasio smjernice za Kontrolu populacija pasa lualica (Poglavlje 7.7) i Crna Gora kao članica OIE-a primijenjuje ovaj kodeks kroz nacionalni zakonski okvir i ovaj program.

U okviru OIE platforme za dobrobit životinja za Evropu, balkanske zemlje uključujući i Crnu Goru su se složile da do 2025. godine postignu potpunu usklađenost sa poglavljem 7.7 Kontrola populacije pasa.

OIE procjena za Crnu Goru i ostale balkanske zemlje rađena 2015. i 2018. godine u 11 zemalja pokazala je nizak nivo usklađenosti sa poglavljem 7.7.

OIE je stoga uspostavila regionalnu mapu za pse litalice za 11 balkanskih zemalja, kako bi podržala i pratila napredak ka ostvarenju vizije.

Procjena je istakla niz nedostataka kao što su:

- nedostatak sistematskog praćenja broja i rasprostranjenosti pasa i trendova vlasništva;
- nedostatak obrazovanja i informisanosti vlasnika pasa koji može uticati na kontrolu populacije pasa i odgovorno ponašanje vlasnika;
- nedostatak stručne obuke za veterinarske inspektore, zaposlena lica u skloništima, komunalnim preduzećima i nevladinim organizacijama;
- loši uslovi smještaja životinja u skloništima za napuštene životinje (kućne ljubimce) u registrovanim i neregistrovanim skloništima;
- neophodnost uspostavljanja sistema identifikacije i registracije kućnih ljubimaca odnosno uspostavljanja centralne baze;
- nedostatak resursa i tehničkih kapaciteta za razvoj i implementaciju odredbi o kontroli napuštenih pasa;
- slaba percepcija javnosti o napuštenim psima i nedostatak efikasnog učešća zainteresovanih strana;
- veliki broj ugriza pasa i naknada isplaćenih građanima, kao i visoki troškovi tretmana postekspozicijske profilakse (PEP);
- potreba za većom koordinacijom i komunikacijom zainteresovanih strana (stručna lica iz oblasti veterinarske struke, privatni i javni sektor, nacionalne i lokalne vlasti, NVO, stanovništvo, akademska zajednica, obrazovne institucije, međunarodne organizacije, istaknuti pojedinci, stručna lica iz kinološke struke).

2.2. Zakonodavni okvir

1. Zakonom o veterinarstvu („Sl. list CG“, br. 30/12, 48/15, 52/16 i 43/18)
2. Zakonom o zaštiti dobrobiti životinja („Sl. list CG“, br. 14/08 i 47/15);
3. Zakonom o identifikaciji i registraciji životinja („Sl. list CG“ br. 48/07, 73/10 i 48/15);
4. Pravilnik o načinu identifikacije pasa i mačaka („Sl. list CG“ br. 62/18);
5. Pravilnikom o načinu vođenja registra i izdavanju pasoša za kućne ljubimce („Sl. list CG“ br. 53/15 i 28/17);
6. Pravilnik o uslovima za nekomercijalno kretanje kućnih ljubimaca („Sl. list CG“ br. 42/16);
7. Pravilnik o mjerama za sprječavanje pojave, utvrđivanje, suzbijanje i iskorenjivanje bjesnila kod životinja („Sl. list CG“, br. 53/11);
8. Pravilnik o mjerama za sprječavanje pojave *Echinococcus multilocularis* („Sl. list CG“ br. 76/19);
9. Pravilnik o načinu držanja opasnih pasa („Sl. list CG“ br. 31/17);
10. Pravilnik o bližim uslovima koje treba da ispunjavaju objekti namijenjeni obuci pasa („Sl. list CG“ br. 30/16);
11. Pravilnik o bližim uslovima koje treba da ispunjavaju odgajivačnice („Sl. list CG“ br. 21/15);

12. Pravilnik o bližim uslovima koje treba da ispunjavaju objekti za prodaju kućnih ljubima („Sl. list CG” br. 102/21);
13. Pravilnik o uslovima koje treba da ispunjavaju pansioni i skloništa za napuštene životinje („Sl. list CG” br. 28/15);
14. Pravilnik o bližim uslovima koje treba da ispunjavaju prevoznik i prevozno sredstvo za prevoz životinja („Sl. list CG” br. 49/18);
15. Odluka o osnivanju Savjeta za zaštitu životinja („Sl. list CG” br. 40/18).

Zakon o zaštiti dobrobiti životinja u članu 27 stav 7 i članu 28 navodi se da uslove i način držanja kućnih ljubimaca, način postupanja sa napuštenim i izgubljenim životinjama (kućnim ljubimcima), način zbrinjavanja i kontrole njihovog razmnožavanja propisuje nadležni organ lokalne samouprave kao i da ako nije osnovano sklonište za napuštene životinje (kućne ljubimce) na nivou jedne ili više lokalnih samouprava obavezu njihovog osnivanja i organizacije rada finansira jedna ili više jedinica lokalne samouprave u skladu sa njihovim potrebama.

U skladu sa ovim odredbama, proistekle su za lokalne samouprave obaveza donošenja propisa o načinu držanja kućnih ljubimaca i o osnivanju skloništa za napuštene životinje (kućne ljubimce).

Danom usvajanja Programa više opština nije imalo ove propise koji su umeđuvremenu usvojeni od strane lokalnih uprava tako da zaključno sa 31. decembar 2022. godine, 24 lokalne uprave imaju usvojene propise o načinu držanja kućnih ljubimaca odnosno osnivanju skloništa za napuštene životinje (kućne ljubimce).

Lokalne uprave donijele su odluke o uslovima i načinu držanja kućnih ljubimaca, kao i osnivanju skloništa za napuštene kućne ljubimce, i to:

1. Odluka o uslovima i načinu držanja kućnih ljubimaca, načinu postupanja sa napuštenim i izgubljenim životinjama (kućnim ljubimcima), načinu zbrinjavanja i kontrole razmnožavanja kućnih ljubimaca Berane "Sl. list CG - Opštinski propisi", br. 54/2019 i 19/2020;
2. Odluku o uslovima i načinu držanja kućnih ljubimaca, načinu postupanja sa napuštenim i izgubljenim kućnim ljubimcima, načinu zbrinjavanja i kontrole razmnožavanja kućnih ljubimaca Danilovgrad "Sl. list CG - Opštinski propisi", br. 43/2021;
3. Odluku o uslovima i načinu držanja, zaštiti dobrobiti domaćih životinja Plav "Sl. list CG - Opštinski propisi", br. 2/2020;
4. Odluka o uslovima i načinu držanja kućnih ljubimaca i načinu postupanja sa napuštenim i izgubljenim kućnim ljubimcima Herceg Novi, "Sl. list CG - Opštinski propisi", br. 20/2015, 27/2016 - drugi propis i 18/2020 – ispravka;
5. Odluku o uslovima i načinu držanja kućnih ljubimaca, načinu postupanja sa napuštenim i izgubljenim kućnim ljubimcima, načinu zbrinjavanja i kontrole razmnožavanja kućnih ljubimaca (Nikšić) "Sl. list CG - Opštinski propisi", br. 46/2020;
6. Odluku o kućnim ljubimcima Šavnik "Sl. listu CG - Opštinski propisi", br. 2/2019;
7. Odluku o osnivanju Skloništa za smještaj i zaštitu napuštenih i izgubljenih pasa i uslovima za njihovo zbrinjavanje Mojkovac "Sl. listu CG - Opštinski propisi", br.14/2019;

8. Odluku o uslovima i načinu držanja kućnih ljubimaca, načinu postupanja sa napuštenim i izgubljenim kućnim ljubimcima i načinu zbrinjavanja i kontrole njihovog razmnožavanja Rožaje "Sl. listu CG - Opštinski propisi", br. 19/2019;
9. Odluka o kućnim ljubimcima Tuzi "Sl. listu CG - Opštinski propisi" br.33/2019;
10. Odluku o uslovima i načinu držanja kućnih ljubimaca i načinu postupanja sa napuštenim i izgubljenim kućnim ljubimcima Petnjica "Sl. list CG - Opštinski propisi" br. 37/2018;
11. Odluku o uslovima i načinu držanja kućnih ljubimaca i načinu postupanja sa napuštenim i izgubljenim životinjama Gusinje "Sl. list CG - Opštinski propisi" br. 38/2018;
12. Odluku o kućnim ljubimcima Kolašin "Sl. list CG - Opštinski propisi" br.2/2017;
13. Odluka o uslovima i načinu držanja kućnih ljubimaca i načinu postupanja sa napuštenim i izgubljenim kućnim ljubimcima Glavnog grada – Podgorice "Sl. list CG - Opštinski propisi" br. 27/2010, 27/2015 i 34/2016;
14. Odluka o uslovima i načinu držanja kućnih ljubimaca i načinu postupanja sa napuštenim i izgubljenim životinjama Tivat "Sl. list CG - Opštinski propisi", br. 33/2010, 34/2014 i 28/2016;
15. Odluka o uslovima i načinu držanja kućnih ljubimaca, načinu postupanja sa napuštenim i izgubljenim životinjama (kućnim ljubimcima) i načinu zbrinjavanja i kontrole njihovog razmnožavanja Žabljak "Sl. list CG - Opštinski propisi", br. 22/2014 i 18/2015;
16. Odluka o uslovima i načinu držanja kućnih ljubimaca, načinu postupanja sa napuštenim i izgubljenim kućnim ljubimcima i načinu zbrinjavanja i kontrole njihovog razmnožavanja Andrijevića "Sl. list CG - Opštinski propisi", br. 29/2014 i 25/2015;
17. Odluku o osnivanju skloništa za smještaj i zaštitu napuštenih i izgubljenih pasa i ostalih životinja Plav "Sl. list CG - Opštinski propisi", br. 2/2015;
18. Odluku o osnivanju skloništa za smještaj i zaštitu napuštenih i izgubljenih pasa i ostalih životinja Rožaje "Sl. list CG - Opštinski propisi", br. 14/2015;
19. Odluku o osnivanju skloništa za smještaj i zaštitu napuštenih i izgubljenih pasa i ostalih životinja Berane "Sl. listu CG - Opštinski propisi", br. 28/14;
20. Odluku o kućnim ljubimcima Ulcinj "Sl. listu CG - Opštinski propisi", br.4/2013
21. Odluku o uslovima i načinu držanja kućnih ljubimaca, načinu postupanja sa napuštenim i izgubljenim životinjama (kućnim ljubimcima) i načinu zbrinjavanja i kontrole njihovog razmnožavanja Bijelo Polje "Sl. list CG - Opštinski propisi", br. 3/23;
22. Odluka o kućnim ljubimcima Bar "Sl. list CG - Opštinski propisi", br. 25/11;
23. Odluku o osnivanju zajedničkog Skloništa za smještaj i zaštitu napuštenih i izgubljenih pasa sa područja Opštine Kotor i Opštine Tivat "Sl. list CG - Opštinski propisi", br. 4/2010;
24. Odluku o osnivanju skloništa za zaštitu napuštenih i izgubljenih pasa Herceg Novi "Sl. List CG - Opštinski propisi", br.30/2009;
25. Odluka o uslovima i načinu držanja, zaštiti i dobrobiti domaćih životinja i kućnih ljubimaca (Plužine) "Sl. list CG - Opštinski propisi", br. 25/2021;
26. Odluka o uslovima i načinu držanja kućnih ljubimaca i načinu postupanja sa napuštenim i izgubljenim životinjama (Budva) "Sl. list CG - Opštinski propisi", br. OB 9/2009-131 i OP 24/2017-27;
27. Odluka o kućnim ljubimcima na teritoriji opštine Kotor, "Sl. list CG - Opštinski propisi", 10/2010-15, 29/2014-40 i 39/2017-20;
28. Odluka o uslovima i načinu držanja kućnih ljubimaca i načinu postupanja sa napuštenim i izgubljenim kućnim ljubimcima (Pljevlja) "Sl. list CG - Opštinski propisi", br. 42/2023.

Znači, od 25 lokalnih uprava, 24 je donijelo propise o načinu držanja kućnih ljubimaca (osim Zete), a 20 lokalnih uprava je donijelo propise kojim je uređeno pitanje postupanja sa napuštenim i izgubljenim kućnim ljubimcima – sklonište. Međutim, samo 9 opština ima izgrađena skloništa za napuštene i izgubljene kućne ljubimce, s tim da Kotor i Tivat imaju zajedničko sklonište.

III. Odgovornosti i ovlašćenja

U sprovođenju ovog Programa odgovornost i nadležnosti imaju sledeće institucije:

Organi državne uprave:

1. Ministarstva poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede;
 - o Direktorat za šumarstvo, lovstvo i drvnu industriju u skladu sa Zakonom o divljači i lovstvu („Sl. list CG”, br. 52/08 i 48/15)
2. Uprava za bezbjednost hrane, veterinu i fitosanitarne poslove;
3. Ministarstvo zdravlja;
4. Ministarstvo pravde;
5. Ministarstvo ekologije, prostornog planiranja i urbanizma.

Savjet za zaštitu životinja koji je osnovala je Vlada Crne Gore na osnovu čl. 46 i 47 Zakona o zaštiti dobrobiti životinja: Odluka o osnivanju Savjeta za zaštitu životinja ("Sl. list CG", br. 40/18).

Lokalne uprave - nadležnosti lokalnih uprava propisane su Zakonom o zaštiti dobrobiti životinja u dijelu donošenja i sprovođenja odluka na opštinskom nivou kojim se propisuju uslovi i način držanja kućnih ljubimaca, način postupanja sa napuštenim i izgubljenim životinjama (kućnim ljubimcima) te način zbrinjavanja i kontrole njihovog razmnožavanja i sakupljanja napuštenih i izgubljenih životinja.

Ostale institucije i organizacije: Specijalistička veterinarska laboratorija, veterinarske ambulante i specijalističke veterinarske ambulante, Veterinarska komora, Udruženje veterinaru male prakse Crne Gore, Udruženje veterinaru Crne Gore.

Nevladine organizacije i udruženja građana - Nevladine organizacije (NVO) koje se bave zaštitom dobrobiti životinja

Državni i lokalni mediji - Mediji su neophodni za podršku aktivnosti usmjerenih na podizanju svijesti o odgovornom vlasništvu.

Vlasnici pasa.

IV. Realizovane aktivnosti za 2022

4.1. Identifikacija i registracija pasa

Uspostavljeni sistem identifikacije i registracije pasa iz 2019. godine, doprinio je ključnim promjenama, posebno onim koje se odnose na odgovorno ponašanje vlasnika, a očekuje se da će uticati na smanjenje broja napuštenih pasa.

Određeni broj vlasničkih pasa bio je mikročipovan prije uspostavljanja sistema identifikacije i registracije, na zahtjev vlasnika od strane registrovanih veterinarskih ambulanti, mikročipovima koji nemaju kôd zemlje. Ovi psi su takođe upisani u Registar kućnih ljubimaca koji vodi Uprava, sa postojećim mikročipom ako isti ispunjava propisane zahjete.

U skladu sa Programom obaveznih mjera zdravstvene zaštite životinja, Uprava vrši nabavku vakcina protiv bjesnila, mikročipova i pasoša za kućne ljubimce. Isti se distribuiraju veterinarskim ambulantomama koje vrše identifikaciju pasa (čipovanje), izdavanje pasoša, vakcinaciju protiv bjesnila i unos podataka u Registar kućnih ljubimaca (podaci o vlasiku, podaci o psu). Takođe, u ranijem periodu izvršena je nabavka čitača mikročipa koji su dodijeljeni veterinarskim ambulantomama i veterinarskim inspektorima, a lokalnim uprava dostavljen dopis sa tehničkim standardima za čitače u skladu sa Pravilnikom o načinu identifikacije pasa i mačaka ("Sl. list CG", br. 60/2018).

Nažalost, zbog sajber napada na servere Vlade Crne Gore u avgustu 2022. godine, isključeni su i serveri Uprave za bezbjednost hrane, veterinu i fitosanitarne poslove čime je, između ostalog onemogućen unos podataka u Registar kućnih ljubimaca od strane veterinarskih ambulanti i dostupnost podataka i evidencija iz istog kad su u pitanju broj kućnih ljubimaca-pasa, podaci o vlasniku, broju mikročipa isl.

Do 22. avgusta 2022 godine (sajber napad) je trajao kontinuiran rad na projektu Razvoj održivog sistema upravljanja veterinarskim informacijama (VIS) za Ministarstvo poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede - Uprava za bezbjednost hrane, veterinu i fitosanitarne poslove Crne Gore. Održavani su redovni tehnički sastanci u prostorijama Uprave. Obzirom da je planirano povezivanje sa novim sistemom obavještanja o bolestima životinja (nacionalni NADNS) koji će biti dizajniran u skladu sa zahtjevima i standardima EU i međunarodnim standardima, koji će moći da razmjenjuje relevantne informacije sa sličnim informacionim sistemima u zemlji i sa sistemima van granica Crne Gore. Razvoj i implementacija integrisanog veterinarskog informacionog sistema je preduslov za razvoj efikasnog sistema upravljanja zdravljem životinja, dobrobiti životinja, bezbednošću hrane i sledljivošću u lancu proizvodnje hrane životinjskog porekla odnosno alata za svakodnevni rad savremenog veterinarskog organa. Uloga veterinarskog informacionog sistema u dijagnostici bolesti životinja, dobrobiti životinja i biosigurnosti, praćenju, nadzoru i obaveštavanju, kontroli domaće i međunarodne trgovine robom, upravljanju bezbjednošću hrane, upravljanju sertifikacijom i praćenju, istraživanju i obavještanju o bolestima i procjeni rizika je od velikog značaja za kvalitet veterinarske usluge.

Tokom 2022 godine u dijelu zaštitu dobrobiti životinja, sprovedene su aktivnosti na unapređenju postojećih uslova zaštite dobrobiti životinja i pripreme za donošenje novog Zakona o zaštiti dobrobiti životinja.

U skladu sa postojećim zakonodavnim okvirom, odnosno ispunjenosti veterinarsko-sanitarnih i ostalih uslova u Registru objekata iz oblasti zaštite dobrobiti životinja koji vodi Uprava za bezbjednost hrane, veterinu i fitosanitarne poslove do 31. decembra 2022.godine:

- upisano je pet objekat za privremeni smještaj kućnih ljubimaca - pansion koji ispunjava veterinarsko-sanitarne uslove za obavljanje privremenog smještaja kućnih ljubimaca, rješenje je izdato nakon neposrednog uvida na licu mjesta i provjere ispunjenosti propisanih uslova;

- upisano je šest objekta za higijenu i eksterijerno uljepšavanje kućnih ljubimaca koji ispunjavaju veterinarsko-sanitarne uslove i uslove neophodne za zaštitu dobrobiti životinja u objektu za higijenu i eksterijerno uljepšavanja kućnih ljubimaca (pasa)
- upisano je šest odgajivačnica kućnih ljubimaca namijenjenih reprodukciji u komercijalne svrhe sa tri i više rasplodnih ženki sa privremenim rješenjima jer se isti objekat nalazi u proceduri otklanjanja nedostataka kako bi se time stekli uslovi za dobijanje trajnog rješenja. Rješenje je izdato nakon neposrednog uvida na licu mjesta i provjere ispunjenosti propisanih uslova.
- registrovano je 13 skloništa koja se nalaze se na teritoriji 9 opština: Podgorica, Herceg Novi, Budva, Berane, Kotor, Nikšić, Pljevlja, Danilovgrad i Ulcinj kojima upravljaju:
 - lokalna komunalna preduzeća (8) skloništa (sklonište u Kotoru su osnovale i finansiraju dvije opštine Kotor i Tivat);
 - civilni sektor - NVO (5) skloništa: Podgorica, Danilovgrad i Ulcinj.
- upisan je jedan objekat za obuku pasa;
- upisano je dvadeset osam objekata za prodaju kućnih ljubimaca;
- upisano je dva prevoznika za prevoz kućnih ljubimaca.

4.2. Javni pozivi za podršku projektima civilnog sektora

Ministarstvo Javne uprave u skladu sa Zakonom o nevladinim organizacijama ("Službeni list CG", br. 39/11 i 37/17) i sektorskom analizom prioriternih oblasti prepoznala je mogućnost doprinosa civilnog sektora realizacijom programa-projekta u oblasti zaštite dobrobiti životinja. Kroz javne pozive za podršku projektima civilnog sektora koji se bave zaštitom dobrobiti životinja, u periodu od 2018-2022. godini opredijeljuju se finansijska sredstva za prioritete oblasti od javnog interesa iz Budžeta Crne Gore.

Sektorskom analizom za utvrđivanje predloga prioriternih oblasti od javnog interesa i potrebnih sredstava za finansiranje projekata i programa nevladinih organizacija iz državnog budžeta u 2022. godini prepoznat je problem nedovoljnih kapaciteta državnih institucija i potrebe saradnje nevladinog sektora za zbrinjavanje napuštenih životinja (kućnih ljubimaca). S tim u vezi, sprovedeni su javni konkursi za projekte i programe nevladinih organizacija u 2022 godini za podršku projekta civilnog sektora u oblasti zaštite dobrobiti životinja. Za prvi Javni konkurs pod nazivom „Unapređenje uslova zaštite dobrobiti životinja u skloništima za napuštene kućne ljubimce“ opredijeljeno je ukupno 30.000,00 € od čega je utrošeno ukupno 12.000,00 € za realizaciju projekta dvije NVO organizacija. Trećim Javnim konkursom pod nazivom „Unapređenje uslova zaštite dobrobiti životinja kroz sterilizacije-kastracije napuštenih kućnih ljubimaca“ opredijeljeno je ukupno 10 000,00 € od čega je utrošeno ukupno 6.000,00 € za realizaciju projekta tri NVO organizacija. Projekti su tokom perioda realizacije i nakon dostavljanja završnog izvještaja od strane NVO organizacija koje ih realizuju bili kontrolisani od strane Komisije za raspodjelu sredstava nevladinim organizacijama Uprave za bezbjednost hrane, veterinu i fitosanitarne poslove kako bi se utvrdilo da li su dodijeljena sredstva utrošena u skladu sa odobrenim predviđenim budžetom i dinamikom sprovedenih aktivnosti planiranih projektom.

Strateški ciljevi doprinosa projektima/programima nevladinih organizacija u 2022. godini su kreiranje održivog programa za humano postupanje, upravljanje i kontrolu populacije pasa

vezano za izradu lokalnih planova, unapređenje uslova u postojećim skloništima za napuštene/izgubljene životinja, promocija udomljavanja, kao i unapređenje uslova zaštite dobrobiti napuštenih životinja.

Prioritetni problemi u oblasti zaštite dobrobiti životinja, koji se planiraju rješavati finansiranjem projekata/programa nevladinih organizacija su izgradnja skloništa za napuštene životinje kojim bi se unaprijedili uslovi zaštite dobrobiti za napuštene životinje; unaprijeđenje tehničkih uslova u skloništima za napuštene životinje (kućne ljubimce) upisanih u registar koji vodi Uprava; nastavak edukacije/promocije odgovornog vlasništva na osnovu kampanje „Drug iz snova, a bez krova“ i smanjenje i stabilizacija populacije napuštenih pasa kroz povećanje broja udomljenih pasa.

Pomenuti projekti su u fazi kontinuirane realizacije, kroz permanentan monitoring i evaluaciju od strane imenovanih članova Komisije, koju je formirala Uprava.

Može se zaključiti da zbog kompleksnosti i međusobne ukrštenosti i zavisnosti mjera i aktivnosti u upravljanju i kontroli populacije pasa, saradnja na svim nivoima društva je od izuzetne važnosti.

4.3. Izvještaji lokalne samouprave o izradi lokalnih planova

U cilju što bolje realizacije obaveza, mjera i aktivnosti na nivou lokalnih samouprava, Uprava je svim lokalnim upravama dostavila Program sa akcionim planom, uz podršku i poziv na saradnju kako bi se Program realizovao.

Tokom 2022. godine, u okviru medijskih kampanja predstavnici Uprave su promovisali realizovane aktivnosti i nacionalni Program za kontrolu populacije pasa, apelujući na lokalne samouprave o obavezama i odgovornostima u cilju uspostavljanja efikasnog sistema u cilju ostvarenja javnog interesa, što je prioritetni cilj Programa.

U skladu sa akcionim planom, lokalne uprave su bile dužne da podnesu Upravi zaključno sa prvim kvartalom 2023. godine izvještaje o sprovođenju aktivnosti u skladu sa programom.

Samo je šest lokalnih uprava, od 24, dostavilo pregled aktivnosti sa sledećim informacijama:

Lokalna uprava	Status	Obrazloženje
Herceg Novi	U toku realizacija	✓ Lokalni plan za kontrolu populacije pasa je u fazi pripreme.
Kolašin	U toku realizacije	✓ Izrađen lokalni plan za kontrolu populacije pasa koji je potrebno revidirati i uskladiti sa Odlukom o načinu držanja kućnih ljubimaca; ✓ Odluka o načinu držanja kućnih ljubimaca - usvojena; ✓ Zaključen Ugovor o pružanju, preuzimanju i smještaju pasa litalica između „Komunalno“ d.o.o. Berane i

opštine Kolašin br. 02-2020 od 13.3.2023. godine;

- ✓ Opredijeljena budžetska sredstva u iznosu od 100.000,00€ za program, projektovanje i početak izgradnje skloništa za napuštene pse;
- ✓ Izvršena sterilizacija/kastracija napupštenih/vlasničkih pasa u saradnji sa VA „dr Saša Drljević“, ukupno 50 životinja;
- ✓ Uspostavljena saradnja sa NVO „Udomi.me“, u cilju udomljavanja napuštenih kućnih ljubimaca;
- ✓ Uspostavljena je saradnja sa NVO „Rikijevo carstvo“ u cilju udomljavanja pasa sa teritorije opštine Kolašin, uz opredijeljena finansijska sredstva u iznosu od 7.000,00€;
- ✓ Nastavak saradnje sa skloništima za napuštene životinje/kućne ljubimce sa opštinama Berane i Podgorica;
- ✓ Dat je predlog o izmjenama i dopunama Odluke o kućnim ljubimcima sa posebnim osvrtom na držanje lovačkih pasa;
- ✓ Idejno rješenje za novo sklonište za napuštene kućne ljubimce.

Podgorica

U toku realizacije

- ✓ Formirana multidisciplinarna RG na lokalnom nivou;
- ✓ Sprovodi se CNR metod u okviru skloništa za napuštene i izgubljene kućne ljubimce;
- ✓ Pokrenut je program subvencioniranja sterilizacije/kastracije vlasničkih pasa, u cilju kontrole razmnožavanja kroz dva javna poziva;
- ✓ Dio skloništa za napuštene životinje namijenjen je za pansioni smještaj vlasničkih pasa;
- ✓ Sproveden je niz edukativnih radionica na temu promocije odgovornog vlasništva i udomljavanja bezdomnih pasa u saradnji sa NVO sektorom.
- ✓ Otvoreno nekoliko parkovskih površina specijalizovanih za kućne ljubimce;
- ✓ Instalirani su podzemni kontejneri za sprečavanje rasipanja otpada na javnim površinama;

		✓ Ugovor o javnoj nabavci o pružanju veterinarskih usluga između „Čistoća“ d.o.o. Podgorica i PVU „MONTVET“ i PVU „ANIMAVET“ iz Podgorice, br. 24459 od 29.9.2022. godine.
Bar	U toku realizacije	✓ Formirana multidisciplinarna RG na lokalnom nivou; ✓ Lokalni plan za kontrolu populacije pasa je u fazi pripreme. ✓ Aprila 2022 godine počelo se sa izgradnjom skloništa za napuštene životinje (kućne ljubimce) na lokaciji Kufin b.b. Bar.
Žabljak	U toku realizacije	✓ Utvrđena lokacija za izgradnju skloništa.
Rožaje	U toku realizacija	✓ U toku je formiranje multidisciplinarne RG na lokalnom nivou;
Andrijevica	U toku realizacija	✓ Zaključen Ugovor o pružanju, preuzimanju i smještaju pasa lualica između „Komunalno“ d.o.o. Berane i opštine Andrijevica br. 3282 od 6.10.2021. godine.
Kotor	U toku realizacija	✓ Zaključen Ugovor o pružanju veterinarskih usluga između „Vet Port“ d.o.o. Komunalno Kotor i opštine Kolašin br. 2975 od 25.6.2020. godine;
Cetinje	U toku realizacija	✓ Formirana multidisciplinarna RG na lokalnom nivou;
Šavnik	U toku realizacija	✓ U pripremi je formiranje multidisciplinarne RG na lokalnom nivou;

Crna Gora

Uprava za bezbjednost hrane, veterinu
i fitosanitarne poslove

Adresa: Serdara Jola Piletića br.26,
81000 Podgorica, Crna Gora
tel: +382 20 201 945
fax: +382 20 201 946
www.ubh.gov.me

4.4. Problemi ujeda pasa

Kao ključni problem nekontrolisanog broja pasa u populaciji indikovano je ujed pasa usmjeren na humanu populaciju. U prilog značaja ovako učestalih pojava, u periodu od 2015. do 2017. opštine u Crnoj Gori su isplatile na ime odštete za ugrize pasa 457.447,57€, dok je u 2018 i 2019. godini isplaćeno 540,471,35€ bez sudskih troškova koji su iznosili 117,886.14 €. Prema informacijama dobijenim od Instituta za javno zdravlje u 2018 je odrađeno 262 postekspozicijskih tretmana (PEP).

Analizirajući raspoložive podatke i komparirajući sa mogućnošću namjenskog ulaganja u uspostavljanju efikasnog i funkcionalnog sistema kontrole populacije pasa sa primjenom mjera i metoda, troškovi bi se u značajnoj mjeri minimizovali.

Nažalost, prema dostupnim podacima, ne dolazi do značajnog smanjenja ujeda pasa što je jedan od indikatora da lokalne uprave nijesu efikasno odnosno u dovoljnoj mjeri sprovodile mjere i aktivnosti na kontroli populacije pasa (kako vlasničkih tako i pasa lotalica).

Naglašavamo da je u skladu sa Akcionim planom, obaveza lokalnih uprava da do IV kvartala donesu planove za kontrolu pasa na lokalnom nivou.

Imajući u vidu navedeno, lokalne uprave još uvijek ne prepoznaju značaj uspostavljanja sistema kontrole populacije pasa. Ukoliko se u što kraćem roku ne preduzmu mjere na primjeni nacionalnog Programa, identifikovani problemi će prerasti u ozbiljan društveni problem, jer napušteni i psi koji nijesu pod nadzorom predstavljaju zdravstveni, bezbjednosni, socijalni i ekološki problem, a istovremeno, dobrobit ovih životinja je drastično narušena.

Ministarstvo i Uprava za bezbjednost hrane, veterinu i fitosanitarne poslove će nastaviti, u dijelu nadležnosti, saradnju sa lokalnim upravama, nevladinim sektorom, Veterinarskom komorom i drugim zainteresovanim stranama u cilju iznalaženja najprihvatljivijeg rješenja za kontrolu populacije pasa.

V. Akcioni plan

Akcioni plan koji je sastavni dio Programa za kontrolu populacije pasa predstavlja institucionalni alat za ispunjavanje zakonskih obaveza kako lokalnih samouprava tako i ostalih nadležnih institucija.

Napušteni i psi koji nijesu pod nadzorom predstavljaju zdravstveni, bezbjednosni, socijalni i ekološki problem, a istovremeno, dobrobit ovih životinja je drastično narušena. Aktivnostima i radom na kontroli zdravlja i dobrobiti životinja utiče se i na kontrolu zdravlja ljudi. U Akcionom planu su, kao indikatori učinka za praćenje realizacije zadatog operativnog cilja, tokom trajanja programa dati kao indikatori učinka, praćenje populacije pasa lotalica, rasprostranjenost i gustina i praćenje – učestalost zoonoza kod životinja i ljudi.

Opcija koja je predložena ovim programom je jedina prihvatljiva, a to je obezbijedivanje sveobuhvatnog pristupa za kontrolu populacije pasa u Crnoj Gori odnosno uspostavljanje održivog sistema za kontrolu populacije pasa u Crnoj Gori radi poboljšanja zdravlja i dobrobiti vlasničkih pasa i pasa lotalica, a u konačnom, zaštite zdravlja životinja i ljudi. Dosljednom primjenom svih aktivnosti definisanih planom ima za cilj da se ponudi najprihvatljiviji način za rješenje izazova koje se odnose na pitanje kontrole populacije pasa odnosno smanjiće se broj ili održavati na prihvatljivom nivou broj napuštenih i pasa lotalica, a sa druge strane podsticati odgovorno vlasništvo.

Crna Gora

Uprava za bezbjednost hrane, veterinu
i fitosanitarne poslove

Adresa: Serdara Jola Piletića br.26,
81000 Podgorica, Crna Gora
tel: +382 20 201 945
fax: +382 20 201 946
www.ubh.gov.me

AKCIONI PLAN

Operativni cilj: uspostavljanje održivog sistema za kontrolu populacije pasa u Crnoj Gori radi poboljšanja zdravlja i dobrobiti vlasničkih pasa i pasa lualica, a u konačnom, zaštite zdravlja životinja i ljudi

Indikator učinka 1:

veličina populacije pasa lualica, rasprostranjenost i gustina;

Polazna vrijednost (2021): ne postoje precizni podaci

Prelazna vrijednost (2023): utvrdiće se naknadno, kada sprovođenjem lokalnih planova broj bude dostupan

Ciljna vrijednost (2024): utvrdiće se naknadno, kada sprovođenjem lokalnih planova broj bude dostupan

Indikator učinka 2:

učestalost zoonoza kod životinja i ljudi

Polazna vrijednost (2021): u 2020. nije bilo slučajeva bjesnila kod životinja i ljudi;

Prelazna vrijednost (2023): nijesu registrovani slučajevi bjesnila kod životinja i ljudi

Ciljna vrijednost (2024): i dalje nijesu registrovani slučajevi bjesnila kod životinja i ljudi

Redni broj	Aktivnosti i mjere	Indikator rezultata	Nadležne institucije	Rok/pojašnjenje	Izvor finansiranja
1. Kontinuirano usaglašavanje sa EU propisima i OIE standardima					
	- izmjena i dopuna Zakona o zaštiti dobrobiti životinja	Vlada utvrdila Predlog Zakona o izmjenama i dopunama zakona o zaštiti dobrobiti životinja koji je izmjenjen i dopunjen u dijelu uslova i načina držanja kućnih ljubimaca, uključujući i definisanje nadležnosti	Uprava	IV Q 2021 (U skladu sa preporukama Evropske Komisije, odlučeno je da se odloži donošenje ovog akta, jer su u toku promjene zakonodavstva EU iz oblasti dobrobiti životinja, te je predložen termin IV kvartal 2023)	Budžet
	- izmjene i dopune Pravilnika o bližim uslovima koje treba da ispunjavaju odgajivačnice ("Sl. list CG", br. 21/15)	Pravilnik o izmjenama i dopunama pravilnika o bližim uslovima koje treba da ispunjavaju odgajivačnice objavljen u "Službenom listu CG";		IV Q 2022 (Izmjenama će se pristupiti nakon donošenja novog zakonodavnog okvira)	Budžet
	- izmjene i dopune Pravilnika o načinu držanja opasnih pasa ("Sl. list CG", br. 31/17)	Pravilnik o izmjenama i dopunama pravilnika o načinu držanja opasnih pasa objavljen u "Službenom listu CG"		II Q 2022 (Izmjenama će se pristupiti nakon donošenja novog zakonodavnog okvira)	Budžet
	- potvrđivanje Evropske konvencije o zaštiti kućnih ljubimaca (European Convention for the Protection of Pet Animals)	Vlada utvrdila Predlog zakona o potvrđivanju Evropske konvencije o zaštiti kućnih ljubimaca		III Q 2022 Odloženo za I kvartal 2023	Budžet

	- Procjena i eventualna revizija postojećih propisa ili donošenje novih propisa o uslovima i načinu držanja kućnih ljubimaca, načinu postupanja sa napuštenim i izgubljenim životinjama (kućnim ljubimcima), načinu zbrinjavanja i kontrole njihovog razmnožavanja, od strane lokalnih uprava, u skladu sa situacijom na lokalnom nivou;	Broj novih odnosno izmjenjenih i dopunjenih odluka na lokalnom nivou povećan za najmanje 5 u odnosu na postojeće stanje	Lokalne uprave	2021 i dalje kontinuirano Realizovani/dalje u kontinuitetu prema potrebama	Lokalne samouprave
2. Identifikacija i registracija pasa					
	- održavanje i unaprjeđenje uspostavljene baze podataka	Uspostavljanje VIS-a	Uprava	Kontinuirano	Budžet/projekat Svjetske banke
	- nabavka čipova i pasoša	Povećanje broja vlasnika i identifikovanih i registrovanih pasa u Registru kućnih ljubimaca za najmanje 5% u odnosu na trenutno stanje u Registru kućnih ljubimaca	Uprava	2021 - realizovano	Budžet ≈ 50.000€, sa PDV-om
	- registracija vlasnika, identifikacija i registracija pasa, vakcinacija protiv bjesnila izdavanje pasoša za kućne ljubimce i ažuriranje Registra kućnih ljubimaca		Veterinarske organizacije	Kontinuirano se realizuje Troškove izvođenja vakcinacije životinja protiv bjesnila u 2022 godini snosi vlasnik životinje.	Budžet 40.877,55 € za 8.500 pasa za sprovedenje redovne vakcinacije protiv bjesnila previđenih Programom obaveznih mjera zdravstva zaštite u 2022 godini.
	- kontrola sprovođenja identifikacije i registracije pasa		Uprava - Komunalna policija i inspekcija Vetrinarska inspekcija	Kontinuirano	

3. Izrada i usvajanje lokalnih planova za kontrolu populacije pasa i njihovo praćenje sa početnom procjenom postojećeg broja pasa, njihove rasprostranjenosti i ekologije

Izrada i usvajanje lokalnih planova za kontrolu populacije pasa i njihovo praćenje sa početnom procjenom postojećeg broja pasa, njihove rasprostranjenosti i ekologije;	Donijeti lokalni planovi za kontrolu populacije pasa	Sekretarijati za komunalne poslove u lokalnim samoupravama na čijoj se teritoriju sprovodi program, gradonačelnik/ca, predsjednik/ca za Grad Podgorica i opštine: Andrijevica, Bar, Berane, Bijelo Polje, Budva, Cetinje, Danilovgrad, Gusinje, Herceg Novi, Kolašin, Kotor, Mojkovac, Nikšić, Pljevlja, Plav, Plužine, Petnjica, Rožaje, Šavnik, Tivat, Tuzi, Ulcinj, Žabljak	IV Q 2022 -IV Q 2023 Realizacija u toku	Lokalne uprave
Implementacija usvojenih lokalnih programa za sprovođenje kontrole populacije pasa sa procjenom postojećeg broja pasa, njihove rasprostranjenosti i ekologije	Prihvatljiv broj/smanjenje populacije pasulatica na lokalnom nivou		Kontinuirano Realizacija u toku	Lokalne uprave
Formiranje multidisciplinarnе radne grupe na lokalnom nivou za kontrolu populacije pasa	Formirano najmanje 10 radnih grupa na lokalnom nivou	Lokalne samouprave	Formirano 7 radnih grupa na lokalnom nivou u 2022 godini i dalje, kontinuirano	Lokalne uprave
4. Kontrola razmnožavanja				
-sterilizacija vlasničkih pasa	Broj sterilisanih pasa u odnosu na broj registrovanih vlasničkih pasa Napomena: Hiruške i hemijske metode kontrole razmnožavanja sprovode: veterinarske ambulante.	Držaoci životinja	Kontinuirano U 2022 godini Javnim konkursom pod nazivom „Unapređenje uslova zaštite dobrobiti životinja kroz sterilizacije-kastracije napuštenih kućnih ljubimaca“ opredijeljeno je ukupno 10 000,00 € od čega je utrošeno ukupno 6.000,00 € za realizaciju projekta tri NVO organizacija za	Vlasnici pasa

				spvođenje projektnih aktivnosti na teritoriji opština Cetinje, Podgorica, Tivat I Kotor. Realizacija u toku	
	-sterilizacija pasa lotalica	Broj sterilisanih pasa lotalica u odnosu na broj registrovanih pasa lotalica na teritoriji lokalnih samouprava (skloništa za napuštene kućne ljubimce) povećan najmanje za 10% tokom trajanja programa	Nadležni organi lokalne samouprave na čijoj se teritoriji sprovodi kontrola razmnožavanja pasa za Grad Podgorica i opštine: Andrijevića, Bar, Berane, Bijelo Polje, Budva, Cetinje, Danilovgrad, Gusinje, Herceg Novi, Kolašin, Kotor, Mojkovac, Nikšić, Pljevlja, Plav, Plužine, Petnjica, Rožaje, Šavnik, Tivat, Tuzi, Ulcinj, Žabljak	Kontinuirano U 2022 godini Javnim konkursom pod nazivom „Unapređenje uslova zaštite dobrobiti životinja kroz sterilizacije-kastracije napuštenih kućnih ljubimaca“ opredijeljeno je ukupno 10 000,00 € od čega je utrošeno ukupno 6.000,00 € za realizaciju projekta tri NVO organizacija. Tokom 2022 godine u Podgorici je sproveden program subvencioniranja sterilizacije/kastracije vlasničkih pasa, u cilju kontrole razmnožavanja kroz dva javna poziva. Realizacija u toku	Lokalne uprave, Donacije NVO
5. Izgradnja i unapređenje uslova u skloništimama za napuštene životinje					
	- izgradnja skloništa za napuštene životinje (kućne ljubimce)	Broj skloništa upisanih u Registar objekata za privremeni smještaj kućnih ljubimaca povećan	Nadležni organi lokalne samouprave na čijoj teritoriji ne postoje skloništa: Andrijevića, Bar, Bijelo Polje, Cetinje, Gusinje, Mojkovac, Plav, Plužine, Petnjica, Rožaje, Šavnik, Tuzi, Žabljak	2024 Realizacija u toku (Bar)	Nema fiskalnog uticaja na nacionalni budžet Lokalne uprave Donacije

- unaprjeđenje uslova u skloništima za napuštene životinje	Ispunjenost uslova u skloništima za napuštene životinje (kućne ljubimce) u skladu sa propisima	Sekretarijati za komunalne poslove u lokalnim upravama na čijoj teritoriji treba izvršiti unaprjeđenje uslova u postojećim skloništima: Berane, Budva, Danilovgrad, Herceg Novi, Kolašin, Kotor, Nikšić, Grad Podgorica, Pljevlja, Tivat, Ulcinj	Kontinuirano	Nema fiskalnog uticaja na nacionalni budžet Lokalne uprave Donacije
- unaprjeđenje uslova u skloništima za napuštene životinje	Ispunjenost uslova u skloništima za napuštene životinje (kućne ljubimce) u skladu sa propisima	Lokalna uprava Druga pravna lica i preduzetnici	Kontinuirano U 2022 godini Javnim konkursom pod nazivom „ Unaprjeđenje uslova zaštite dobrobiti životinja u skloništima za napuštene kućne ljubimce“ opredijeljeno je ukupno 30 000,00 € od čega je utrošeno ukupno 12.000,00 € za realizaciju projekta dvije NVO organizacije na području opštine Podgorice i Ulcinja. Realizacija u toku	Nema fiskalnog uticaja na nacionalni budžet Lokalna uprava Druga pravna lica i preduzetnici NVO sektor
- uspostavljanje i unaprjeđenje službi za humano hvatanje pasa	Uspostavljene službe za humano hvatanje pasa najmanje 5	Lokalna uprava Druga pravna lica i preduzetnici	2022 i dalje	Nema fiskalnog uticaja na nacionalni budžet Lokalna uprava Druga pravna lica i preduzetnici

					NVO sektor
6. Obuka i trening					
	Izrada Plana za obuku i jačanje stručnih i tehničkih kapaciteta	Usvojeni planovi obuke na lokalnom nivou	Nadležni organi lokalne uprave	2023 I dalje	Nema fiskalnog uticaja na nacionalni budžet Lokalne uprave
	- obuke za zaposlene u skloništima (primjena Zakona o zaštiti dobrobiti životinja: uslovi za hvatanje i prevoz pasa; smještaj pasa i upravljanje skloništima; vođenje evidencije i analiza podataka i slično)	Broj održanih obuka Broj obučenih lica	Nadležni organi lokalne uprave uz angažovanje eksperata odgovarajućih kvalifikacija/NVO/VKCG/UVMPCG	Kontinuirano, a najmanje jednom godišnje	Nema fiskalnog uticaja na nacionalni budžet Lokalne uprave Donacije NVO sektor
	-obuke za veterinarsko osoblje: Doktori veterinarske medicine, diplomirani veterinari; veterinarski tehničari;	Održana najmanje 1 radionica godišnje Broj obučenih lica	VKCG, UVMPCG	Kontinuirano, a najmanje jednom godišnje	Nema fiskalnog uticaja na nacionalni budžet VKCG, UVMPCG
	-obuka za zaposlene u veterinarskom sektoru (uključujući zaposlene u Upravi)	Broj održanih obuka Broj obučenih lica	TAIEX BTSF OIE VKCG, UVMPCG Akademska zajednica	Kontinuirano, a najmanje jednom godišnje	Nema fiskalnog uticaja na nacionalni budžet Projekti Donacije
	- edukacija o ponašanju pasa, navikama i odnosu djece prema psima	Održano najmanje 7 radionica u toku jedne godine u 7 školskih ustanova na teritoriji Crne Gore	Uprava NVO Kinološki savez Crne Gore	Kontinuirano	Nema fiskalnog uticaja na nacionalni budžet Donacije NVO

					Kinološki savez Crne Gore
	Edukacija o kontroli životne sredine: - edukacija lokalnog stanovništva o kontroli životne sredine: komunalna higijena, upravljanje otpadom; onemogućavanje pristupa ili uklanjanje izvora hrane napuštenim životinjama i psima lualicama npr. odlagalištima smeća i pristupi klanicama i druge teme;	Najmanje 5 nastupa u medijima godišnje u cilju edukacije o komunalnoj higijeni, upravljanju otpadom; onemogućavanju pristupa ili uklanjanju izvora hrane napuštenim životinjama i psima lualicama	Lokalne uprave, Uprava NVO	Kontinuirano	Nema fiskalnog uticaja na nacionalni budžet Lokalne samouprave NVO sektor Donacije
7. Komunikacija i promocija nacionalnog programa i lokalnih planova					
Komunikacija i promocija nacionalnog programa:					
	-sprovođenje informativne kampanje za nacionalni program	Održano najmanje 3 okrugla stola u prvoj godini implementacije plana; Najmanje 5 promocija u medijima;	Uprava NVO Mediji	2021 Kontinuirano Uprava - preko medija i neposredno - održano je više sastanaka sa predstavnicima lokalnih uprava u opštinama Nikšić, Kolašin, Bar,Ulcinj, kako bi se promovisao Program i date smjernice za izradu lokalnih planova u cilju iznalaženja najprihvatljivijeg rješenja za na lokalnom nivou	Lokalna uprava /Projekti/ NVO sektor/Donacije
	-plan informativne kampanje za lokalne planove	Održano najmanje 3 okrugla stola u prvoj godini implementacije plana; Najmanje 5 promocija u medijima;	NVO Lokalna samouprava Mediji	2021 Kontinuirano	
8. Kontrola životne sredine					
	Kontrola životne sredine: - upravljanje otpadom; onemogućavanje pristupa ili uklanjanje izvora hrane napuštenim životinjama i psima lualicama npr. odlagalištima smeća i pristupi klanicama i dr;	Povećanje broja kontejnera sa poklopcima odnosno podzemnih kontejnera za komunalni otpad za odlaganje otpada za najmanje 10%; Smanjenje broja "divljih" deponija na teritoriji lokalnih samouprava za 20%	Lokalne samouprave, Komunalna preduzeća	2021 Kontinuirano Instalirani su podzemni kontejneri od strane „ Čistoća“ d.o.o Podgorica na javnim površinama određenih infrastrukturnih karakteristikama u cilju sprečavanje rasipanja otpada na javnim površinama u opštini Podgorica;	Lokalne uprave

9. Saradnja i angažovanje lovačkih organizacija u dijelu kontrole populacije lovačkih pasa

	Saradnja i angažovanje lovačkog saveza u dijelu kontrole populacije lovačkih pasa	Održana najmanje jedna radionica godišnje na regionalnom ili lokalnom nivou	Lokalne uprave Lovačke organizacije	Kontinuirano	Lokalne uprave
	Edukacija članova lovačkog saveza (primjena Zakona o zaštiti dobrobiti životinja i Zakona o veterinarstvu: uslovi za prevoz pasa i smještaj pasa; vođenje evidencije; i slično)	Održane najmanje 3 radionice godišnje	Uprava Lovačke organizacije	Kontinuirano	Nema fikalnog utcaja na nacionalni budžet
	Promovisanje obaveze identifikacije i registracije lovačkih pasa i vakcinacije protiv bjesnila	Najmanje 5 nastupa u medijima godišnje; Povećanje broja registrovanih i vakcinisanih lovačkih pasa za 10%	Uprava Lovačke organizacije VKCG UVMPCG	Kontinuirano - predstavnici Uprave preko medija - TV, web stranica Uprave	Nema fikalnog utcaja na nacionalni budžet

10. Odobravanje odgajivačnica pasa

	Promovisanje obaveze odobravanja odgajivačnica Kontrola odgajivačnica	Održano najmanje 3 radionice na regionalnom nivou sa predstavnicima Kinološkog saveza CG i uzgajivačima pasa sa 3 ili više rasplodnih ženki Povećanje broja odgajivačnica upisanih u Registar odgajivačnica koji vodi Uprava za 10% na godišnjem nivou	Uprava Kinološki savez Crne Gore	Kontinuirano, a najmanje jednom godišnje	Nema fikalnog utcaja na nacionalni budžet Kinološki savez Crne Gore
--	--	---	--	--	--

11. Edukacija i podizanje svijesti o odgovornom vlasništvu

	Edukacija i podizanje svijesti o odgovornom vlasništvu i napuštenim psima	Povećanje broja registrovanih vlasnika pasa za 3% na godišnjem nivou; Najmanje 5 nastupa u medijima godišnje;	UPRAVA u saradnji sa relevantnim institucijama i lokalnim samoupravama Ministarstvo prosvjete, NVO, lokane uprave, veterinarske ambulante, nacionalni i	Kontinuirano	Nema fikalnog utcaja na nacionalni budžet Projekti NVO Lokalne uprave Donacije
--	---	--	--	--------------	---

			lokalni mediji		
12. Smanjenje učestalosti ugriza pasa					
	<ul style="list-style-type: none">- Obuke za socijalizaciju pasa;- Praćenje broja ugriza pasa i tretmana postekspozicijske profilakse	Upisano najmanje 1 pravno ili fizičko lice kod Kinološkog saveza obučeno za obuke za socijalizaciju pasa; Smanjenje broja ugriza pasa u lokalnim uprava najmanje za 5% godišnje;	Lokalne uprave putem gradskih odluka, Uprava u sardnji sa MUP i Institutom za javno zdravlje	Kontinuirano Unapređenjem saradnje i koordiniranom akcijom nadležnih institucija u cilju smanjenje broja ugriza pasa	Lokalne uprave